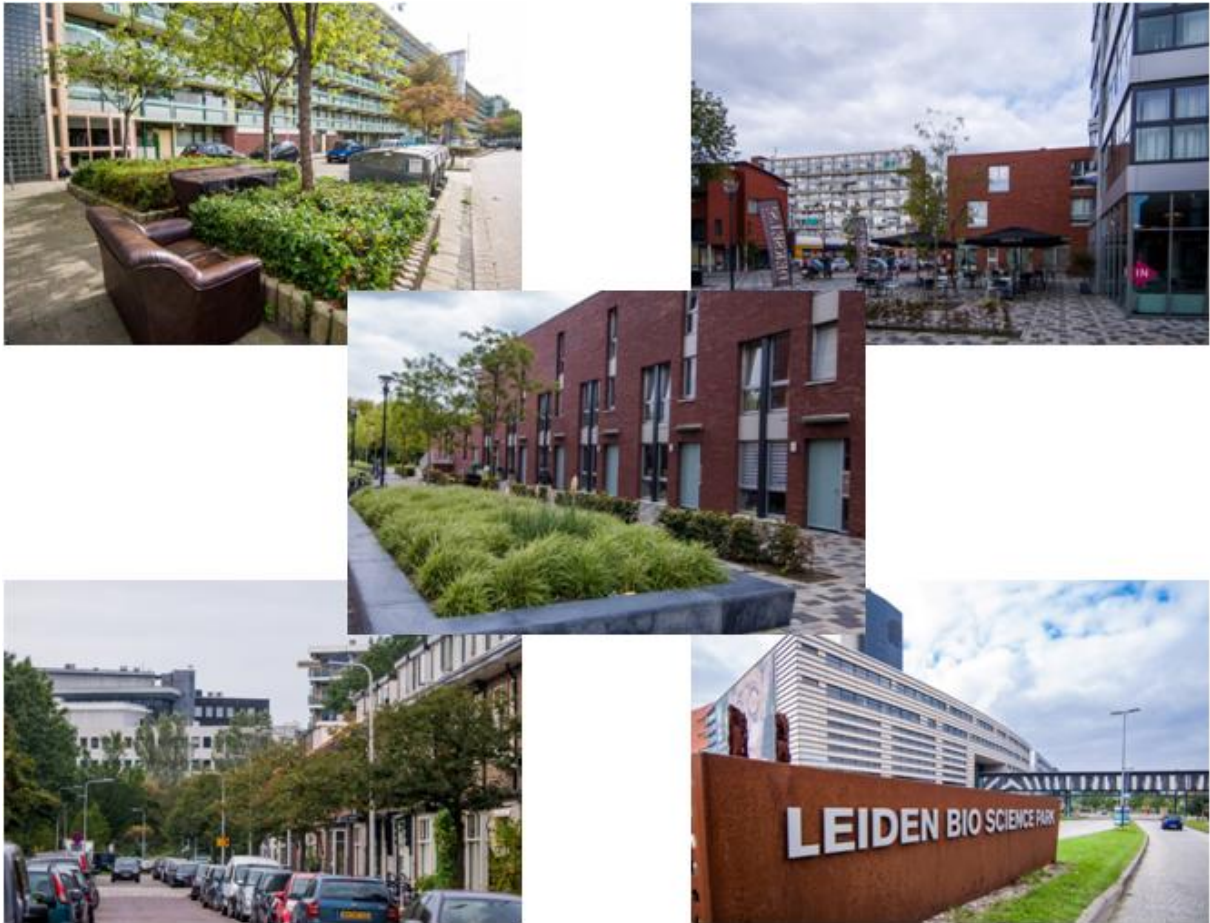

Sociografisch Buurtprofiel

Morsdistrict

Update 2017

Auteurs

Ineke van der Zande
Voorzitter Raad van Bestuur Libertas Leiden

Rob Manders
Beleidsadviseur Blaauwberg

April 2017

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1. De ontwikkelingen sinds 2014	4
2. Aandachtspunten	5
3. Het perspectief.....	7
Bijlage: cijfers Morsdistrict	10

Voorwoord

Halverwege 2013 heeft Libertas Leiden het initiatief genomen om een instrument te ontwikkelen waarmee op wijkniveau een goed onderbouwd en breed gedragen beeld geschetst wordt van wat leeft in de Leidse wijken: het sociografisch buurtprofiel. Een consortium aan maatschappelijke partijen heeft zich aan de gezamenlijke ontwikkeling van deze profielen gecommitteerd: Radius, Kwadraad, REOS, GGZ Rivierduinen, GGD Hollands Midden, Politie Hollands Midden, JES Rijnland, Ons Doel, Portaal en De Sleutels. In 2014 zijn er proefprofielen ontwikkeld voor Leiden Zuid en het Morsdistrict. Vervolgens zijn er buurtprofielen verschenen voor een reeks van andere Leidse wijken, te weten: de Slaaghwijk, de Stevenshof, Leiden Noord, Meerburg/Roomburg, Tuinstad-Staalwijk en de Professoren- en Burgemeesterswijk. Inmiddels zijn we toe aan de update van de profielen van Leiden Zuid en het Morsdistrict.

Met het buurtprofiel willen de partners naar boven halen wat er daadwerkelijk speelt in de Leidse wijken en wat de opgaven zijn per wijk. Dat doen we door te beginnen met de empirie, de verzameling van feiten en cijfers die over de wijk beschikbaar zijn. Dit is de basis van het sociografische buurtprofiel. We koppelen de verantwoordingsinformatie (cijfers en feiten) aan straatinformatie om een compleet beeld te krijgen van de wijk.

Voor u ligt een update van het sociografische buurtprofiel Morsdistrict, met nieuwe cijfers en analyses. De partners hebben besloten om tot deze update te komen om inzichten en ervaringen die in het vorige profiel nog niet bekend en genoemd waren een plek te geven. Deze update dient in samenhang te worden beschouwd met het eerste profiel uit 2014. Naast nieuw cijfermateriaal is voor deze update gesproken met diverse professionals die werkzaam zijn in het Morsdistrict. We danken hen voor de medewerking.

1. De ontwikkelingen sinds 2014

Het is drie jaar geleden dat de eerste versie van het buurtprofiel Morsdistrict verscheen. We hebben het Morsdistrict toen leren kennen als een beweeglijke wijk die zich in veel opzichten bovenmatig goed heeft ontwikkeld. Naar landelijke maatstaven is de populatie in het Morsdistrict relatief hoogopgeleid, is er een laag gebruik van sociale regelingen en bevindt het zich in een kansrijke omgeving. Van een wat kleurloze buitenwijk heeft het Morsdistrict zich weten te ontwikkelen tot één van de dynamische, stedelijke portalen van Leiden.

Nu drie jaar later zoomen we wederom in op deze wijk. Er kan in drie jaar veel veranderen, zeker in een stad als Leiden. We hebben gekeken naar de ontwikkelingen die zich in het Morsdistrict hebben voorgedaan sinds 2014.

Enkele signaleringen over de veranderingen in het Morsdistrict in vogelvlucht, in willekeurige volgorde.

- De wijk heeft circa 4.000 nieuwe bewoners mogen verwelkomen in de periode 2014 - 2016, op een totale populatie van 'slechts' 11.289. We spraken in het eerste profiel al van de permanente instroom van nieuwkomers in het Morsdistrict. Dat heeft zich in de afgelopen jaren onverminderd voortgezet. Ruim twee derde van de nieuwkomers is afkomstig van buiten Leiden, een vijfde woonde hiervoor in het buitenland. Deze hoge instroom betekent overigens niet dat de wijk in omvang is toegenomen, ongeveer evenveel personen hebben de wijk in dezelfde periode weer verlaten. Het Morsdistrict is een passantenwijk.
- Achter deze dynamiek gaan kleine accentverschillen in leeftijdsopbouw schuil. Sinds 2014 wonen er iets meer bewoners van studentenleeftijd en ouderen in de wijk. Een groot deel van de studenten is woonachtig in Transvaal, het deel van het Morsdistrict dat in functionele zin steeds meer tot de binnenstad behoort.
- De nieuwgebouwde appartementen bij het Diamantplein zijn inmiddels zo'n twee tot vijf jaar in gebruik. Aanvankelijk was een substantieel deel van de appartementen bedoeld voor de leeftijdsgroep van 65 jaar en ouder. Het idee daarachter is dat Leidse ouderen worden verleid om hun ruime eengezinswoning in te ruilen voor een gelijkvloers, modern appartement dicht bij diverse buurt- en winkelvoorzieningen. Het aantal nieuwe huurders van boven de 65 valt echter tegen, de verhuisbeweging onder ouderen komt niet eenvoudig op gang. Inmiddels wordt al overwogen om die grens te verlagen tot 40-plus. De verhurende corporatie merkt op dat dit een aantal voordelen met zich meebrengt. Een meer evenwichtig opgebouwde leeftijdsverdeling in een complex bevordert de onderlinge tolerantie van bewoners, draagt bij aan de vitaliteit van individuele bewoners en kan een al te strikte nadruk op het individuele woongenot voorkomen. Het kan de opbouw van een 'klaagcultuur' voorkomen. Ook op andere plekken in de wijk wordt inmiddels geëxperimenteerd met het toelaten van jongere leeftijdsgroepen in seniorencomplexen, zoals in de flat aan de Muiderkring.
- Het opgeknapte Diamantplein heeft zich nog niet kunnen ontwikkelen tot een goed bezocht centrum van de wijk. De investeringen in de publieke ruimte ten spijt heeft het winkelcentrum niet de uitstraling als lokale ontmoetingsplek, hoewel het die potentie wel heeft. Dat heeft veel te maken met ongelukkige stedenbouwkundige keuzes. In plaats van één centraal plein is er nu sprake van drie kleine pleintjes met een beperkte verblijfskwaliteit. Bovendien is volgens insiders de verkeerssituatie voor verbetering vatbaar. Verandering is in aantocht. De gemeente gaat nadenken over de fysieke ruimte

om het plein en de twee supermarkten (waarvan één wordt overgenomen) gaan investeren in het vastgoed.

- De flats aan de noordzijde van het park Kweeklust in de Lage Mors zijn steeds meer aan het 'verjongen' als gevolg van de verkoop van diverse voormalige huurappartementen. De appartementen zijn populair onder jonge, werkende alleenstaanden en paren zonder kinderen. De meeste appartementen staan dan ook niet lang te koop.
- Robijnhof maakt zich op voor een grondige aanpak. Robijnhof bestaat uit een zorgcentrum en een wooncentrum. De bewoners van het zorgcentrum zijn verhuisd naar Rijn en Vliet (in Leiden Zuid) en de zorgappartementen zullen tijdelijk bewoond worden door drie doelgroepen: statushouders, studenten en bewoners met een lichte begeleidingsvraag. Het wooncentrum is voor de duur van enkele jaren opgeknapt.

Er zijn meer ontwikkelingen in het verschiep. De belangrijkste daarvan is misschien wel de verwachte demografische groei van Leiden. Tal van gemeenten staan voor opgaven als vergrijzing, consolidatie of krimp. Leiden zal, samen met een handjevol andere universiteitssteden, de komende jaren verder groeien door de vestiging van groepen jonge, talentvolle nieuwe bewoners. De bedoeling - van onder andere de gemeente - is dat het Morsdistrict een belangrijk deel van deze groei gaat opvangen.

Voordat we daar op terugkomen kijken we naar de caseload van de professionals in het Morsdistrict. Waar is het meeste werk te doen en over welke groepen bestaan er zorgen?

2. Aandachtspunten

In algemene zin is er weinig reden om met een zorgelijke blik naar het Morsdistrict te kijken. De wijk heeft niet aan dynamiek ingeboet sinds 2014 en het gebruik van sociale regelingen is nauwelijks toegenomen. Uitzondering is de groei van het aantal bijstandsuitkeringen. Dat is een trend in Leiden die ook het Morsdistrict treft. De trend lijkt veroorzaakt door de lastige positie van pas afgestudeerden op de arbeidsmarkt. In de laatste twee jaar neemt echter ook het aantal 45+ers met een bijstandsuitkering toe. Dat is slecht nieuws. Andere wijken (Leiden Noord, Slaaghwijk, Stevenshof, Leiden Zuid) zijn nog harder getroffen door deze trend dan het Morsdistrict. De wijkgebonden problemen zijn tot enkele locaties beperkt.

We komen tot drie aandachtsgebieden en twee groepen wijkbewoners die bijzondere aandacht vragen.

Net als in het vorige profiel is het buurtje tussen Storm Buysingstraat en Lage Morsweg een aandachtsgebied. De inkomens zijn er laag en het beroep op sociale regelingen bovengemiddeld. Het is geen 'trouble spot' qua overlast. Met oud en nieuw rommelt het er wel eens maar over het algemeen gaan de burens goed met elkaar om. Er worden periodiek feestelijke activiteiten georganiseerd zoals het Halloweenfeest en de sociale controle is vrij groot. De jongerengroep die voorheen in het nabije park voor overlast zorgde heeft zich inmiddels verplaatst naar de Hoge Mors, we komen daar zo op terug. Het idee bestaat dat de buurt zich sinds 2014 niet verder heeft ontwikkeld. Er zou sprake zijn van een achterblijvende groep die niet profiteert van de dynamiek in de rest van de wijk en de stad. De cijfers nuanceren dat beeld. Ook in deze buurt wordt relatief veel verhuisd - in de afgelopen 4 jaar is 20% van de woningen van huurder gewisseld. De buurt is geen 'stilstaand water' en achter het gordijn van sociale problematiek schuilt mogelijk meer dynamiek dan op het eerste oog zichtbaar is.

Meer kwetsbare bewoners zijn te vinden in de over de Hoge Mors verspreide laagbouwwoningen (o.a. aan de Jadestraat en Robijnstraat). De problematiek is heftiger dan in de Lage Mors, maar ook vluchtiger. De sociaal werkers zien verwarde ggz-cliënten, verslaafden, migranten met beperkte kennis van de Nederlandse taal, huishoudens met grote schulden en overlastgevende bewoners. De mobiliteit is hoog, bijna 40% van de bewoners woont er minder dan vijf jaar. Een gedeelte van de problematiek wordt zo vanzelf opgelost, hoewel er weer nieuwe 'probleemhouders' voor in de plaats kunnen komen. Voor langer gevestigde omwonenden is dat een teleurstellende ervaring. Zij zien de buurt in rap tempo achteruitgaan en ervaren veel (nachtelijke) overlast. De problematiek is volgens professionals nog beheersbaar, maar waakzaamheid blijft geboden.

Tot slot staat het complex aan de Agaatlaan bekend als een gebied met sociale problematiek. Gedeeltelijk klopt dat beeld. Het aantal gemelde probleemsituaties is net als in de afgelopen jaren vrij groot. Aan de andere kant is ook hier het nodige veranderd. De ruime appartementen zijn relatief populair bij starters en doorstromers op de woningmarkt. Er vestigen zich steeds meer jonge eenoudergezinnen, tweede generatie migranten en andere bewoners met een zekere mondigheid en betrokkenheid bij de buurt.

De twee aandachtsgroepen zijn de zelfstandig wonende ouderen en een groep 'hangjongeren'.

Het Morsdistrict is geen bijzonder vergrijsde wijk. In Leiden Zuid en de Merenwijk wonen meer ouderen. Op relatief korte termijn zal de naastgelegen Stevenshof – ooit de jonge gezinswijk van Leiden – meer ouderen huisvesten dan het Morsdistrict. In het Morsdistrict gaat het om een aantal plekken met zelfstandig thuiswonende ouderen: serviceflat Schouwenhove, seniorencomplex Muiderkring, de sociale huurflats aan de Opaalstraat en de eerder genoemde buurt bij de Storm Buysingstraat. Of al deze gebieden in de toekomst als geheel als relatief 'vergrijsd' zijn aan te duiden is de vraag. Op Schouwenhove na krijgen de oude bewoners steeds meer gezelschap van jongere bewoners. In de flat aan de Muiderkring is er sprake van actief beleid zoals we al aanstipten. Dat heeft te maken met de druk op de Leidse woningmarkt, die met name bij de jongere leeftijdsgroepen zit. Het blijkt bovendien lastiger om seniorenappartementen te verhuren of te verkopen. Het is tegelijk een poging om de dynamiek en mobiliteit in de flats te versterken.

Bij het buurtcentrum verzamelt zich al geruime tijd een groep jongeren uit de wijk die voor de nodige overlast zorgt. De jongeren – van autochtone afkomst in de leeftijd tussen 18 en 30 – zijn geen hulpvragers, komen niet allemaal in aanraking met politie en justitie maar er bestaan wel de nodige zorgen over hen. Er worden regelmatig lachgaspatronen aangetroffen op de hangplekken. Enkele groepsleden hebben grote schulden opgebouwd. Vooral oudere bewoners ervaren dreiging die van de groep uitgaat. De groep is bij instanties niet goed in beeld. Zij maakt geen gebruik van de ingerichte hangplekken van het jongerenwerk. De zelf gekozen hangplek is ongelukkig dichtbij de bed-bad-brood-opvang en Rosa Manus.

Angst: een gebrek aan ontmoeting?

Niet alles valt in cijfers uit te drukken. Zo hebben we gedurende dit onderzoek signalen gekregen dat 'angst' een factor van belang is in het Morsdistrict.

In de woorden van een wijkprofessional: *"Ik merk dat veel mensen in de wijk bang zijn. Waarvoor is me niet altijd duidelijk, maar er heerst veel angst. Zo wordt het Morspark nu opgeknapt maar veel mensen durven er niet te komen. En als er nieuw straatmeubilair komt moet het meteen hufferproof zijn op voorspraak van bewoners."*

Naar verluidt is het contact tussen de wijkbewoners in het Morsdistrict vrij laag. Wat een rol zou kunnen spelen is de stedenbouwkundige opzet van de wijk: allemaal kleine blokken met huizen zonder veel interactie en een beperkt aantal ontmoetingsplekken. Boodschappen doen velen buiten de wijk, het park wordt niet goed gebruikt en de kinderen gaan in de binnenstad en het Boerhaavedistrict naar school. Het gebrek aan ontmoetingsplekken verdient volgens de gesprekspartners meer aandacht.

3. Het perspectief

Samen met een handjevol andere academiesteden (Amsterdam, Eindhoven, Groningen, Nijmegen) zal Leiden ook in de toekomst jonge mensen aan zich weten te binden. Waar in andere delen van het land wordt gesproken over een toekomstige bouwstop of zelfs gecontroleerde sloop van wijken mag Leiden zich verheugen op groei. De meest recente prognose gaat uit van bijna 137.000 inwoners in 2030, een groei van bijna 12% in nog geen veertien jaar. Dat betekent ruim 1.000 nieuwkomers *extra* per jaar, naast de 8.000 die er in een gemiddeld jaar binnenkomen. De bevolkingstoename doet zich vooral voor onder de groep hoogopgeleide jongvolwassenen. In de woorden van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL): *"Deze steden groeien doordat ze veel jongeren aantrekken. De instroom van jongeren overstijgt naar verwachting de uitstroom van gezinnen met kinderen naar omliggende gemeenten"*. Het betekent een versterking van het profiel van Leiden als Stad van Aankomst. Een stad waar je komt om 'gevormd' te worden, waar je jezelf ontwikkelt, waar je kan ondernemen en experimenteren, waar je kansen schept en verzilvert. Een stad die niet stil staat en is ingericht op het verwelkomen van een permanente stroom nieuwkomers. Heel Leiden ondervindt daar de effecten van. De dynamiek en mobiliteit die we vinden in de binnenstad en omliggende wijken zal sterker worden en zich verspreiden over de rest van de stad.

De 'high-mobility-wijken' van nu zijn het eerste aan de beurt. Leiden Noord is in de afgelopen tien jaar onherkenbaar veranderd. De rek voor nog meer nieuwbouw in de komende tien jaar lijkt daar grotendeels uit te zijn. Leiden Zuid en het Morsdistrict hebben drie belangrijke kwaliteiten waardoor zij geschikt zijn om deze groei op te vangen.

1. Zij liggen dicht genoeg bij de binnenstad voor investeerders om interessante proposities naar voren te brengen. De locatie is bij bijna iedere bouwlocatie in de ring om de binnenstad (en uiteraard daarbinnen) het 'selling point'. De nieuwe stadsbewoner stoort zich niet aan oude beelden en imagokwesties. De flats aan de Willem de Zwijgerlaan en het Kooiplein waren tot verbazing van veel Leidenaren binnen de kortste keren verhuurd en verkocht.
2. De wijken zijn grotendeels al ingericht op de jonge, hoogopgeleide stadsbewoner. Zowel in Leiden Zuid als het Morsdistrict is deze doelgroep al goed vertegenwoordigd in de

statistieken. In tegenstelling tot bijvoorbeeld Stevenshof is men in het Morsdistrict gewend geraakt aan de komst van steeds nieuwe groepen bewoners.

3. Er is ruimte. Leiden is een dichtbevolkte stad, maar wie goed kijkt ontdekt nog 'lege plekken'. De druk op de grond is zo groot dat over het gebruik van iedere meter goed wordt nagedacht. In Leiden Zuid en het Morsdistrict is ruimte voor uitbreiding. Zo zijn de noordelijke sportvelden aan de Boshuizerkade inmiddels volgebouwd. Ook in het Morsdistrict is nog ruimte, zoals het ongebruikte Werninkterrein aan de Amphoraweg. Het is even wachten totdat een binnenstedelijke locatie als deze weer volop in gebruik wordt genomen.

Net als Leiden zal het Morsdistrict een 'passantengebied', een Wijk van Aankomst worden. Dit brengt enkele opgaven met zich mee. Het gaat erom dat de permanente stroom nieuwkomers op actieve wijze wordt benaderd.

We denken in ieder geval aan de volgende zaken:

- Het begint met verwelkoming. Zodra bewoners zich in de wijk vestigen kunnen zij gewezen worden op het beweeglijke karakter van de wijk, op de voorzieningen als sport, scholen en winkels en op de mogelijkheden tot participatie en vrijwilligerswerk. De verhuizing is een logisch moment waarop bewoners hierover geïnformeerd kunnen worden en dan liefst face-to-face, dat doet uiteraard meer dan een boekje.
- Actieve signalering: steeds nieuwe bewoners betekent een mobiele en veranderende groep 'probleemhouders'. Een preventieve aanpak is van belang: het probleem is nog behapbaar (denk aan inkomensverlies, schulden maar ook opvoedingsproblemen). De wijk is gebaat bij professionals die als vanouds 'erop af gaan' en achter de voordeur komen.
- Zichtbaarheid van instanties, netwerken en participatiemogelijkheden. Het moet voor nieuwkomers zichtbaar zijn waar zij zich kunnen melden bij problemen en waar zij iets bij kunnen dragen. Dat is niet een kwestie van één keer goed vertellen maar vraagt permanente aandacht in een snel wisselende wijk als het Morsdistrict.
- De wijk kan haar voordeel doen met de permanente instroom van jong talent. Een groot deel van de nieuwe stadsbewoners is wellicht bereid een vorm van vrijwilligerswerk uit te voeren. Dat moet wel aan hen gevraagd worden en bovendien moet maatwerk mogelijk zijn. Dat betekent flexibiliteit, meer eigen regie en een overzichtelijk takenpakket voor de vrijwilliger.
- Nabijheid bij de binnenstad alleen is onvoldoende. De wijk moet de nieuwe stadbewoner ook iets te bieden hebben: werk, voorzieningen, sfeer en mogelijkheden om in contact te komen met andere bewoners. Het gaat om het toestaan van meer werkvoorzieningen in de wijk, de opkomst van daghoreca en het creëren van ontmoetingsplekken in de wijk. We zagen al dat het Diamantplein in potentie het 'centrum' is van het Morsdistrict maar dit komt nu nog niet uit de verf. Andere ontmoetingsplekken waar rekening kan worden gehouden met de ideeën en wensen van nieuwe bewoners zijn het Huis van de Buurt Morschwijk, de sportverenigingen en het park.

Het Morsdistrict is in de beeldvorming een betrekkelijk anonieme buitenwijk van Leiden. De sociale problemen hangen beperkt samen met de bouwaard of de ontwikkelgeschiedenis van de wijk. Ze zijn lokaal, tijdelijk van aard en hebben betrekking op kleine groepen mensen. Die rustige

beeldvorming neemt niet weg dat het Morsdistrict aan de vooravond staat van grote veranderingen. De nabijheid van de binnenstad trekt de belangstelling van alle partijen die mee willen liften met de groei van de stad. De opgave is om er voor te zorgen dat het Morsdistrict in 2030 is uitgegroeid tot een volwaardige stadswijk, met een mix aan functies, een eigen gezicht en een inspirerende omgeving voor een veranderlijke, mobiele en deels internationale bevolking.

Bijlage: cijfers Morsdistrict

We geven in deze bijlage de gebruikte data weer, waar nodig staat bij de tabel een korte leeswijzer en/of verklaring. We beperken ons tot de data die verschenen zijn sinds het voorgaande buurtprofiel. Voor de historische data verwijzen we graag naar het profiel uit 2014.

We starten met enkele algemene gegevens over het Morsdistrict.

Algemene gegevens

Er wonen ruim 11.000 personen in het Morsdistrict en daar is in de afgelopen jaren weinig verandering gekomen. Opvallend is de lichte stijging van het aantal inwoners in Transvaal. Nog nooit woonden er zoveel personen in deze buurt – sinds 1988 worden deze cijfers bijgehouden. Dat heeft alles te maken met de toenemende ‘verkamering’: de splitsing van woningen in afzonderlijke appartementen en/of kamers. De bewoners van de Transvaalbuurt hebben dit uitgebreid in kaart gebracht, zoals we even verderop in deze bijlage zullen zien.

Tabel 1 Aantal inwoners Morsdistrict per buurt (2014-2017)

	2014	2015	2016	2017
Transvaal	1.855	1.944	1.981	1.958
Lage Mors	4.271	4.290	4.264	4.395
Hoge Mors	5.080	5.046	5.054	4.961
Morsdistrict	11.206	11.280	11.299	11.341

Bron: Gemeente Leiden.

Het Morsdistrict is qua leeftijdsverdeling een vrij gemiddelde Leidse wijk. Er wonen veel jongvolwassenen. Het aantal ouderen ligt iets hoger dan in de rest van Leiden, wat te maken heeft met de Robijnhof. Naar Nederlandse maatstaven is het Morsdistrict niet bijzonder vergrijsd.

Tabel 2 Leeftijdsverdeling Morsdistrict (in % totale populatie, 2016)

	Morsdistrict	Leiden	Nederland
0 t/m 14 jaar	13,8%	13,8%	16,5%
15 t/m 19 jaar	5,1%	5,9%	6,0%
20 t/m 24 jaar	9,6%	12,2%	6,3%
25 t/m 29 jaar	10,2%	9,7%	6,3%
30 t/m 39 jaar	14,0%	13,6%	11,9%
40 t/m 49 jaar	12,1%	12,8%	14,2%
50 t/m 59 jaar	11,7%	12,7%	14,4%
60 t/m 69 jaar	11,5%	10,5%	12,4%
70 +	12,1%	8,9%	12,0%

Bron: Gemeente Leiden.

Per buurt zijn er accentverschillen. In Transvaal wonen vooral veel studenten, jongvolwassenen en minder kinderen. De Hoge en Lage Mors kennen een gelijkmatigere leeftijdsopbouw en ook meer ouderen.

Tabel 3 Leeftijdverdeling Morsdistrict per buurt

	Transvaal	Lage Mors	Hoge Mors
0 tot 14 jaar	9,2%	15,4%	14,2%
15 tot 19 jaar	6,3%	4,4%	5,2%
20 tot 24 jaar	19,6%	6,7%	8,1%
25 tot 29 jaar	14,9%	8,4%	10,0%
30 tot 39 jaar	14,2%	14,0%	14,0%
40 tot 49 jaar	10,4%	12,8%	12,1%
50 tot 59 jaar	9,8%	13,2%	11,3%
60 tot 69 jaar	8,9%	12,6%	11,5%
70 +	6,7%	12,6%	13,7%

Bron: Gemeente Leiden.

In de afgelopen jaren is er niet veel veranderd in de leeftijdsverdeling. De grootste wijzigingen zijn een kleine toename van het aantal personen van studentenleeftijd en van het aantal ouderen.

Tabel 4 Leeftijdverdeling Morsdistrict (2014-2016)

	2014	2015	2016
0 tot 14 jaar	1.581	1.576	1.555
15 tot 19 jaar	554	531	573
20 tot 24 jaar	1.026	1.084	1.081
25 tot 29 jaar	1.152	1.163	1.156
30 tot 39 jaar	1.580	1.596	1.582
40 tot 49 jaar	1.444	1.399	1.365
50 tot 59 jaar	1.293	1.320	1.326
60 tot 69 jaar	1.269	1.289	1.299
70 +	1.307	1.322	1.362

Bron: Gemeente Leiden.

In alle drie de buurten bestaat het grootste deel van de huishoudens uit eenpersoonshuishoudens. In absolute zin huisvest de Hoge Mors het hoogste aantal van deze huishoudens.

Tabel 5 Huishoudsamenstelling Morsdistrict per buurt (2016)

	Transvaal	Lage Mors	Hoge Mors
Eenpersoonshuishoudens	915	895	1.285
Paren zonder kinderen	235	620	660
Huishoudens met kinderen	175	615	665
Gemiddelde huishoudengrootte	1,5	2,0	1,9
Totaal aantal huishoudens	1.310	2.120	2.600

Bron: CBS

Buiten jaarlijkse schommelingen – door nieuwbouwwontwikkelingen – is de trend duidelijk: het aantal eenpersoonshuishoudens neemt in het Morsdistrict alleen maar toe.

Tabel 6 Ontwikkeling aantal eenpersoonshuishoudens Morsdistrict per buurt (2009 - 2016)

	Transvaal	Lage Mors	Hoge Mors
2009	745	830	1.055
2010	790	815	975
2011	790	795	1.080
2012	825	815	1.168
2013	835	825	1.305
2014	830	840	1.290
2015	895	870	1.215
2016	915	895	1.285

Bron: CBS.

We kijken vervolgens naar het aantal nieuwkomers sinds 2014.

Nieuwkomers

We starten met een overzicht van het totale aantal verhuisbewegingen. We beschikken enkel over gegevens tot 2015, in het profiel extrapoleren we de cijfers naar 2016 – het aantal verhuisbewegingen blijkt over de jaren namelijk vrij stabiel te zijn tussen de 1.000 en 1.500 personen. Sinds 2014 lijkt het aantal verhuisbewegingen nog verder toe te nemen – de piek in 2012 had natuurlijk alles te maken met de nieuwbouwwontwikkelingen.

Tabel 7 Verhuisbewegingen van en naar het Morsdistrict 2013-2015

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Aantal nieuwkomers	1.137	1.269	1.517	1.293	1.455	1.479
Aantal vertrekkers	1.076	1.051	1.176	1.255	1.368	1.488

Bron: Gemeente Leiden

We kunnen deze gegevens vervolgens verder uitsplitsen naar plek van vertrek en bestemming. Een groot deel van de nieuwkomers komt van verder weg, zelfs uit het buitenland.

Tabel 8 Verhuisbewegingen van en naar het Morsdistrict 2015 (naar plek van vertrek en bestemming)

	Nieuwkomers	Vertrekkers
Van/naar Leiden	517	617
Van/naar elders in Nederland	649	642
Van/naar buitenland	313	229
Totaal	1.479	1.488

Bron: Gemeente Leiden

Met behulp van de gegevens van de corporaties kunnen we de verhuisbewegingen tot op straatniveau inventariseren, in ieder geval voor het sociale huurbestand. Eerst de gegevens van Portaal. Wat opvalt is dat vooral de woonduur in de Hoge Mors relatief kort is. Dat heeft niet alleen met nieuwbouwtwontwikkelingen te maken. Uitzonderingen daargelaten functioneert een complex zoals de Agaatlaan als een 'doorstroomflat'. In de Lage Mors is de verhuismobiliteit wat lager, hoewel ook daar steeds meer nieuwkomers zich aandienen.

Tabel 9 Woonduur huurders Portaal per straat/complex (2016)

	0 t/m 4 jaar	5 t/m 9 jaar	10 t/m 14 jaar	15 t/m 19 jaar	> 19 jaar	Onbekend	Totaal
Transvaal							
Morsweg	12	16	19	5	8	1	61
Lage Mors							
Storm Buysingstraat e.o.	45	38	25	30	75	1	214
Cruquiuslaan	6	17	5	5	25	27	85
Jan Luykenlaan	10	33	23	13	35	55	169
Muiderkring	34	27	17	19	64	0	161
Hoge Mors							
Agaatlaan / Maansteenpad	51	70	32	35	44	7	239
Diamantlaan	139	32	5	3	11	16	206
Smaragdlaan	49	1	0	1	0	1	52
Jadestraat	14	6	8	1	5	0	34
Opaalstraat	17	10	23	17	63	11	141
Robijnstraat	15	9	9	5	5	1	44
Topaaslaan	21	19	8	6	20	1	75
Turkooislaan	23	7	7	2	34	1	74

Bron: Portaal 2016

Dan de gegevens van de andere corporatie actief in deze wijk: De Sleutels. Ook hier geen verrassingen en een vergelijkbaar beeld als bij Portaal.

Tabel 10 Woonduur huurders De Sleutels per straat/complex (2016)

	0 t/m 4 jaar	5 t/m 9 jaar	10 t/m 14 jaar	15 t/m 19 jaar	> 19 jaar	Onbekend	Totaal
Lage Mors							
Lage Mors- weg e.o. ¹	20	9	8	9	26	0	72
Stuw- en Sluisstraat e.o. ²	15	7	11	8	35	0	76
Bockhorst ³	17	10	3	2	24	0	56
Hoge Mors							
Smaragdlaan e.o. ⁴	23	5	13	8	47	0	96

Bron: De Sleutels 2016.

Inkomen en sociale zekerheid

Het aantal bijstandsgerechtigden is in de periode van 2010 tot 2016 met een derde gestegen, dat is conform het Leidse gemiddelde. Vooral in het kleine Transvaalbuurt is het hard gegaan met ruim een verdubbeling (hoewel in absolute aantallen nog steeds beperkt).

Tabel 11 Ontwikkeling aantal bijstandsgerechtigden Morsdistrict per buurt (2010-2016)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Transvaal	39	41	49	61	62	80	82
Lage Mors	98	94	95	101	95	108	103
Hoge Mors	166	166	201	213	217	221	217
Morsdistrict	303	301	345	375	374	409	402
Leiden	2.899	2.990	3.223	3.371	3.670	3.757	3.864

Bron: Gemeente Leiden

Overal in het land zien we een stijging in het aantal bijstandsuitkeringen, in de meeste steden gaat het om grotere aantallen dan in Leiden. Wat opvalt in Leiden is dat ook een toenemend aantal 'jongere' leeftijdsgroepen gebruik maakt van de bijstand. De stijging van het aantal bijstandsgerechtigden in 2013 is daaruit te verklaren. Sinds 2014 zit de stijging vooral onder de ouderen, hoewel het aantal jongeren met een uitkering niet afneemt.

¹ Incl. Damlaan, Morslaan (even huisnummers)

² Incl. Morslaan (oneven), Duikersstraat, Dijkstraat en gedeelte Storm Buysingstraat

³ Bassonstraat, Louis Elseviersstraat, Pieter van der Aastraat

⁴ Incl. gedeelte Saffierstraat en Turkooislaan

Tabel 12 Ontwikkeling aantal bijstandsgerechtigden Morsdistrict per leeftijdscategorie (2010-2016)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
18 - 26 jaar	24	24	32	32	29	23	23
27 - 44 jaar	119	114	128	152	152	161	159
Vanaf 45 jaar	160	163	185	191	193	225	218

Bron: Gemeente Leiden

Nu vallen steden vooral op om een hoog gebruik van bijstandsuitkeringen. Op andere terreinen scoren veel steden beter, Leiden voorop. Wanneer we kijken naar de ontwikkeling van het aantal werkloosheids- en arbeidsongeschiktheidsuitkeringen beweegt het Morsdistrict zich op of onder het landelijk gemiddelde.

Tabel 13 Ontwikkeling aantal werkloosheidsuitkeringen Morsdistrict in % inwoners 15+ (jun 2014- dec 2015)

	Jun 2014	Dec 2014	Jun 2015	Dec 2015
Transvaal	3,0%	2,5%	2,0%	2,0%
Lage Mors	2,5%	2,0%	2,0%	2,5%
Hoge Mors	2,5%	2,5%	2,0%	2,5%
Leiden	2,5%	2,5%	2,5%	2,5%
Nederland	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%

Bron: Gemeente Leiden

Tabel 14 Ontwikkeling aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen Morsdistrict in % inwoners 15+ (jun 2014- dec 2015)

	Jun 2014	Dec 2014	Jun 2015	Dec 2015
Transvaal	4,5%	4,0%	4,5%	4,0%
Lage Mors	5,0%	5,0%	4,5%	4,5%
Hoge Mors	5,5%	5,0%	5,5%	5,0%
Leiden	4,5%	4,5%	4,5%	4,0%
Nederland	5,5%	5,5%	5,5%	5,5%

Bron: Gemeente Leiden

We sluiten deze update af met een check op de nieuwste zorggegevens.

Zorg

We gaan het gebruik na van twee veelgebruikte zorgvoorzieningen die tot op wijkniveau te raadplegen zijn: de WMO en de AWBZ. Te beginnen met de WMO. Het gebruik van de WMO ligt in het Morsdistrict wat hoger dan in de rest van Leiden.

Tabel 15 Aantal WMO-gebruikers per leeftijdsgroep Morsdistrict

	Morsdistrict in aantallen	Morsdistrict in % totale populatie leeftijdsgroep	Leiden in % totale populatie leeftijdsgroep
Wmo gebruik 0 – 39	72	1,2%	1,0%
Wmo gebruik 40 – 54	63	3,0%	2,8%
Wmo gebruik 55 – 64	75	5,9%	4,6%
Wmo gebruik 65 – 74	134	12,3%	9,3%
Wmo gebruik 75 – 84	202	34%	32%
Wmo gebruik 85+	205	63%	65%
Wmo gebruikers totaal	751	6,6%	4,8%

Bron: Gemeente Leiden.

We vervolgen met een overzicht van het gebruik van de AWBZ. In het Morsdistrict gaat het om een stabiele groep van circa 540 gebruikers.

Tabel 16 Aantal AWBZ-gebruikers Morsdistrict, Leiden en Nederland (jan 2014 – jan 2015)

	Jan 2014	Juli 2014	Jan 2015
Morsdistrict	540	545	540
Leiden	4.640	4.650	4.690
Nederland	797.910	801.860	803.050

Bron: CIZ.

Wanneer we kijken naar de leeftijd zien we dat hier ook het merendeel van de gebruikers ouder dan 75 jaar is. Onder de groep 85+ is er veelal sprake van dubbelgebruik – zowel AWBZ als WMO.

Tabel 17 Aantal AWBZ-gebruikers Morsdistrict naar leeftijd (jan 2015)

	In aantallen	In % leeftijdsgroep
0 – 11 jaar	10	-
12 – 17 jaar	15	2,7%
18 – 49 jaar	95	1,7%
50 – 64 jaar	70	3,5%
65 – 74 jaar	55	5,0%
75 – 84 jaar	115	19,4%
85+	205	63%

Bron: CIZ.

Dan gaan we nog na hoe het AWBZ-gebruik qua grondslag is opgebouwd.

Tabel 18 Aantal AWBZ-gebruikers Morsdistrict naar grondslag (jan 2015)

	In aantallen
Somatische problematiek tot 65 jaar	25
Somatische problematiek 65 – 74 jaar	30
Somatische problematiek 75+	190
Psychogeriatrische problematiek (dementie)	80
Psychiatrische aandoening 18+	85
Verstandelijke handicap 0-17 jaar	20
Verstandelijke handicap 18+	70
Zintuigelijke handicap	5
Lichamelijke handicap	35

Bron: ClZ.

Tot slot geven we een overzicht van de concentratiegebieden van een in zorgtermen kwetsbare doelgroep: ouderen in sociale huurwoningen. Voor de overzichtelijkheid presenteren we dit wederom in twee tabellen, één met de oudere huurders van Portaal en de andere van De Sleutels.

Tabel 19 Leeftijdsverdeling hoofdhuurders in sociale huurwoningen Morsdistrict (Portaal 2016)

	t/m 30 jaar	31 – 44 jaar	45 – 64 jaar	65 tot 74 jaar	> 74 jaar	Onbekend	Totaal
Transvaal							
Morsweg	3	5	12	17	23	1	61
Lage Mors							
Storm Buysingstraat e.o.	21	41	82	38	29	3	214
Cruquiuslaan	2	14	29	6	7	27	85
Jan Luykenlaan	0	32	50	17	14	55	169
Muiderkring	0	6	37	63	55	0	161
Hoge Mors							
Agaatlaan / Maansteenpad	27	79	93	21	12	7	239
Diamantlaan	28	39	60	34	27	19	207
Smaragdlaan	13	13	7	7	11	1	52
Jadestraat	8	11	12	3	0	0	34
Opaalstraat	2	3	34	33	58	11	141
Robijnstraat	5	16	16	5	0	2	44
Topaaslaan	4	21	29	12	8	1	75
Turkooislaan	5	7	25	15	20	2	74

Bron: Portaal.

Naast de Muiderkring en Trisor (Diamantlaan) vinden we relatief meer oudere huurders in de Opaalstraat (bijna 50% van de hoofdhuurder is ouder dan 65), in de omgeving van de Stuw- en Sluisstraat (41%), in de omgeving van de Storm Buysingsstraat (31%), de Turkoosilaan (30%), de Smaragdlaan (bij de Sleutels 41%) en Bockhorst (36%).

Tabel 20 Leeftijdsverdeling hoofdhuurders in sociale huurwoningen Morsdistrict (De Sleutels 2016)

	t/m 30 jaar	31 – 44 jaar	45 – 64 jaar	65 – 74	75 +	Onbekend	Totaal
Lage Mors							
Lage Mors- weg e.o. ⁵	5	17	32	11	7	0	72
Stuw- en Sluisstraat e.o. ⁶	1	15	29	18	13	0	76
Bockhorst ⁷	5	11	20	12	8	0	56
Hoge Mors							
Smaragdlaan e.o. ⁸	7	15	31	14	25	0	96

Bron: De Sleutels 2016.

⁵ Incl. Damlaan, Morslaan (even huisnummers)

⁶ Incl. Morslaan (oneven), Duikersstraat, Dijkstraat en gedeelte Storm Buysingstraat

⁷ Bassonstraat, Louis Elseviersstraat, Pieter van der Aastraat

⁸ Incl. gedeelte Saffierstraat en Turkooislaan